

után a sárgás, agyagos altalajon 28 jelenség bontakozott ki, amelyhez végül 14, kivétel nélkül a szarmata korszakhoz köthető régészeti objektumot rendeltünk. Közülük 3 pontosan meg nem határozható céllal épített gazdasági épületnek tartható. Ezek a tagolt aljú, lépcsős lejárattal verem egy ÉK–DNy-i irányú sort alkotva kerültek elő szelvényünk középső harmadában. Legnagyobb mélységük 85 cm volt a nyesett felszíntől mérve.

Míg kettő csak részben esett a feltárási területbe, egy teljes nagyságában kutatható volt. A többitől eltérően ez az épület két helyiségből állt. A két téglalapot formázó tér között keskeny átjáró biztosította az összeköttetést. A feltehetően tárolásra szolgáló, 10–12 m² alapterületű veremekben cölöphely(ek) nyomát nem találtuk. Így a verem oldalfalainak síkján túlnyúló nyeregtetőt az azon kívül elhelyezett cölöpökkel támaszthatták alá. Ennek nyomait csak a fent említett objektum esetében tudtuk kimutatni, ahol az épület körül 10 hengeres beásás került elő. Bár ezek közül néhány eredete a nagyszámú állattároló miatt bizonytalan maradt, döntő részük biztosan cölöphely maradványaként határozható meg.

A szelvény DNy-i végén is egy téglalap alapterületű, É–D-i tengelyű épület részletét azonosítottuk; rövidebbik oldalának közepén egy, a nyeregtetőt tartó cölöphely mélyedt a ház aljába. Letaposott padlót nem észleltünk. A három épületmaradvány mellett 10, különféle mélységű gödröt dokumentáltunk, amelyek többségét az említett „gazdasági” épületektől ÉK-re figyeltük meg. Jelentős hányaduk hordós, vagy hengeres oldalfallal kialakított, egyenes aljú, kerek szájú verem volt. Mélységük 33 és 162 cm között változott a nyesett felszíntől mérve. A mélyebb, 100–120 cm szájátmérőjű veremek közül kettő az agyagos altalaj alatt húzódó homokos rétegbe is lehatolt. Mindezek mellett két sekély, tálszerű gödör, egy szögletes formájú, egy lépcsős aljú, valamint egy kádformájú gödör került még elő. A település objektumaira jellemző, hogy azok a szelvényben elszórtan csoportokat alkottak. Szuperpozíciót egy esetben sem tudtunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a feltehetően tanyaszerű telepet rövidebb időintervallumban lakták, felhagyása után lakói nem tértek vissza. Az előkerült leletanyag döntő részét a kézzel és korongon formált főző- és tálalóedények töredékei tették ki. Ezek zömét a gödrök felső rétegéből, a gyakran paticsos-hamus omladékrétegből gyűjtöttük. A szürke, korongolt kerámiára a jól eldolgozott felület volt a jellemző. A 10. objektum szintén hamus omladékrétegből származik a telep egyetlen bronztárgya, egy zömök, gombos fibula, amely helyi, barbár készítmény. A telep datálását a leletek alapján előzetesen a 3–4. századra tehetjük.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert, Takács Gábor technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

236. Jászfényszaru, Pipis-halom (KÖH 32803)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) B, Sza

A 32. sz. út jelenlegi jászfényszarui vasúti keresztezését kiváltó új nyomvonal (8+044–10+282 km-szelvény) építése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. június 8-án végeztük. A teljes egészében mezőgazdaságilag hasznosított, gabonával, kukoricával, ill. lucernával vetett felszínen, meglehetősen rossz megfigyelési körülmények közt egy már ismert, késő bronzkori és szarmata lelőhelyet lokalizáltunk, s pontosítottuk kiterjedését. A lelőhelyen kevés bronzkori, valamint nagyszámú szarmata töredéket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Hrivnák Péter Pál régésztechnikus.

FEKETE CSANÁD

237. Jászkisér, Ludas-oldal I.

(KÖH 67689)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Szk, LT

Jászkisértől K-re, közel a pélyi határhoz, a Pélybe vezető műút D-i oldalán, ahol az kissé megtörik, alig látható kiemelkedésen található a lelőhely. A Hanyi-Tizzasülyi tározó 5. sz. lelőhelyét a semmilyen térképén nem szereplő földút és kettős csatorna-meder három részre osztja. A három területet „A”, „B” és „C” jellel dokumentáltuk, rajtuk együttesen 6382 m² lehumuszolt felületen 6379 m² volt objektumokkal fedett. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága 2008. október 13. és 2009. június 18. között végezte a tározó gátjának nyomvonalában a terepbejárással felderített lelőhely megelőző feltárást.

A lelőhelyen összesen 93 objektumot, 113 stratigráfiai egységet tártunk fel. A leletanyaguk alapján biztosan keltezhető objektumok döntő többsége a vaskorhoz, ezen belül is a szkíta időszakhoz köthető. Ha figyelembe vesszük a szkíta objektumok sötét, szinte szurokfekete, kötött szerkezetű betöltését, bizonyára nem tévedünk, ha a hasonló betöltésű, leletanyagot nem tartalmazó objektumokat is a szkítákkal hozzuk összefüggésbe. Ide tartoznak azok a rövid árokszakaszok is, melyeket alapárokként határoztunk meg. Vaskori szkíta keltezésüket megerősíti, hogy – Cseh János szóbeli közlése alapján – az 1980-as években a szolnoki Zagyvaparton végzett leletmentés során talált szkíta telepen hasonló árokszerű beásások kerültek elő.

A szkíta objektumok zöme kerek, mély gödör volt, többnyire hordószerű oldalú, csúcsos aljú. Gyakori gödörtípus az ovális vagy kerek szájnyílású, lefelé téglalap alakúvá váló beásás is. Mindkét típusban előfordult kút, szám szerint három kutat ill. egy kútépületet találtunk, egyiket sem tudtuk teljesen az aljáig kibontani, mivel 150–160 cm mélységben feljött a talajvíz.

A gödrök között említést érdemel még a 65. sz. objektum, amelyben egy kissé összeroppant teljes edényt találtunk, melynek alakja leginkább a hamvasztásos sírok urnáira emlékeztet. Sem hamvakat sem egyéb más, mellékletnek számító leletet nem tartalmazott, funkciója így ismeretlen.

Az objektumokban talált leletanyagban keverednek a durva, kézzel formált és korongolt kerámiatöredékek. Mindegyikben találtunk több-kevesebb állatcsontot is.

A szkíta telepjelenségek közül a 67. sz. objektum bizonyult a legérdekesebbnek. Négyszögletes, sarkos foltként jelentkezett, olyannyira, hogy eleinte újkorinak véltük. Gazdag, jellegzetes leletanyaga alapján azonban egyértelműen a szkítákhoz köthető. Viszonylag sok kerámiát tartalmazott: durva, sóderos soványítású oldaltöredékeket, szürke, korongolt behúzott peremű tál töredékét, korongolt földarabot, mindezek felül pedig 2 darab orsógombot. Nagyjából K-Ny-i hossz tengelyű, földbe mélyített épület, nem lakóház. Falai függőlegesek, alja lapos, egyenletes, tapasztott padlója nem volt, K-i rövidebb és É-i hosszabb falában cölöphely méretű kitüremkedés. Nem a kellős közepén, hanem inkább a K-i fal felé eltolva, mély kerek cölöphely. DNy-i sarkában hatalmas mély gödör, valószínűleg kút. Az objektum tehát épülettel, tetővel fedett kút volt, talán valamilyen műhely.

A 93 objektum közül egyetlen (47. obj.) keltezhető a késő vaskorra, azaz a kelták idejére, ez az ötödik kút a lelőhelyen – de természetesen nem a szkíta telephez tartozik. Leletanyaga (jellegzetes, grafitos soványítású seprűdiszes fazék) alapján a késő kelta időszakra datálható, tehát szkítákkal való egyidejűségét mindenképpen kizárhatjuk. További magyarázatra vár, hogy miért ez az egyetlen ilyen korú objektum a lelőhelyen.

CSÁNYI MARIETTA

238. Jászkisér, Ludas-oldal II. (KÖH 67693)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) *Á*

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága 2008. október 13. és 2009. június 18. között végezte a Hanyi-Tisasülyi tározó gátjának nyomvonalában a terepbejárással felderített lelőhely megelőző feltárását.

A tározó É-i oldalán, ahol a tervezett töltés szinte párhuzamosan fut a Jászkisér-Pély között húzódó műúttal, található a 6. sz. lelőhely. 2008 őszén a gát nyomvonalában 3017 m²-en összesen 21 objektumot (azon belül 23 stratigráfiai egységet) tártunk fel. A homokos altalajban rosszul rajzolódó beásások közül 13 gödörnek, 6 épületnek (ill. épület bolygatott maradványának), 2 pedig ároknak bizonyult. Szinte az összes objektumot rókajaratok bolygatták. Legépebben két földbe mélyített házalap maradt meg, mindkettő lekerített sarkú, hosszúkás téglalap alakú volt, szelemen szerkezettel. Tapasztott padló vagy tűzhely nyomát nem találtuk meg.

A kis településrészlet Árpád-korinak bizonyult, melyet a hullámvonal-kötegekkel díszített oldaltöredékek jellemeztek.

TÁRNOKI JUDIT

239. Jászkisér, Nagy-árka (KÖH 67677)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Szk, A

Jászkisértől DK-re, mintegy 2,5–3 km-re, ahol a 22. sz. mellékcsatorna DK-i irányt vesz, és legközelebb kerül a Tisasülyre vezető műút derékszögű kanyarjához, a csatorna szögletében, É-D-i irányú széles földhát kíséri a csatornát, és határolja délről a Nagy-árka nevű Ny-K-i irányú egykori medret. Ezen a földhátan található a régészeti lelőhely. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága 2008. október 13. és 2009. június 18. között végezte a Hanyi-Tisasülyi tározó gátjának nyomvonalában a terepbejárással felderített 1. sz. lelőhely megelőző feltárását.

Ásatásaink során feltártunk 82 objektumot, melyek túlnyomó többsége gödör volt; továbbá 5 kültéri kemencét. Az objektumok szkíta és avar koriak. Mindkét település szélét sikerült feltárni, a telepek központi része a kissé keletebbre húzódó dombgerincen lehetett. A két korszak objektumai keveredtek, területileg nem lehetett azokat elkülöníteni.

A felszín DDK-i részén 4 csontvázas temetkezést tártunk fel. Két sír erősen bolygatott volt; az egyik töredékes sír egy felnőtt férfi medencéjéből és lábaiból állt, a másik egy 8–12 éves gyermek, koponya nélkül. A 3. és 4. sz. sír kettős sír, két nyújtott helyzetű ép váz, koponyájuk egymás felé fordítva, egymás felé eső karjaik összefonva, szorosán egymás mellé voltak fektetve. A sírok szinte tökéletes Ny-K-i tájolásúak, egymás közelében voltak. Mellékletet egy sírban találtunk, egy vascsatot, két sír talajában is találtunk avar kerámiát, de mivel sírfoltot vagy sírgödört nem tudtunk megfigyelni, a cserepek nem datálják egyértelműen a temetkezéseket. A sírokat később is beleáshatták egy avar kori objektumba.

A kiemelkedő leletek közé tartozik egy gödörből előkerült preszkíta korú, csontból faragott szíjelosztó.

POLGÁR ZOLTÁN

240. Jászkisér, Parajos-part II. (KÖH 67683)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) *Á*

Jászkisértől és a Jászkiséri-főcsatorna nagy D-i kanyarjától K-re, a Pélybe vezető műút D-i oldalán húzódik a szigetszerű földnyelven található lelőhely. Közepén egy digógödör bolygatja a területet. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága 2008. október 13. és 2009. június 18. között végezte a Hanyi-Tisasülyi tározó gátjának nyomvonalában a terepbejárással felderített 3. sz. lelőhely megelőző feltárását.

Összesen hét objektumot találtunk. Az Árpád-kori falvakban szokványos árkokból négy esett ásatási szelvényünkbe, többnyire leletanyag nélkül. A feltártak közül igazán két objektumot tarthatunk említésre méltónak.